№ 10 ԹԷՀՐԱՆ ՇԱԲԱԹ 5 ՄԱՐՏԻ 1894 № 10

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ

ՇԱՒԻՂ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

„ՇԱՒԻՂԸ" ԼՈՅՍ Է ՏԵՍՆՈՒՄ ՏԱՐԵԿԱՆ 50 ՀԱՄԱՐ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

«ՇԱՒԻՂԻ» Տարեկան գինը 10 թուման, կէս տարուանը 6 թուման: Առանձին համարները 5 շահի. Արտասահմանում տարեկան 8 ֆրանկ կամ 3 րուբլի, կէս տարուանը 5 ֆր., կամ 2 րուբլի: Թէհրանում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ: Մեր հասցէն. Teheran. Rédaction CHAVIGH.

«ՇԱՒԻՂԻ» խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 8—4 ժամը: Կիրակի եւ տօն օրերը 10—2 ժամը: Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով: Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 1 [illegible]:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մեր ընդհանուր ժողովները.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Վարդանանց տօնի կատարումը Թէհրանում. Նամակ Դաւրէժից. Նամակ խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—Բանասիրական Տիւր Բոհեմիայից.

ՄԵՐ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

Ոչ մի տեղ չը կայ գուցէ ուր ժողովուրդը աւելի խիստ աւելի անողորմ կերպով քննադատէ իւր գործիչներին, ինչպէս Թէհրանը՝ Բայց այդ չէ կարելի մինչև անգամ քննադատութիւն անուանել, այլ լոկ բամբասանք:

Օրինակ մի վարչութիւն որ ընտրուած է քուէների մեծ առաւելութեամբ կամ մինչև անգամ միաձայնութեամբ, դեռ տարուայ կէսին չը հասած, այնքան սաստիկ կերպով բամբասանքի է ենթարկւում, որ լսողը կը կարծէր թէ այդ վարչութիւնը սրի զօրութեամբ կամ բռնի ոյժով պահում է իւր պաշտօնը, և թէ ազգի համար մի ահագին բարիք կը լինէր եթէ այդ մարդիկ հեռանային իւրեանց պաշտօնից:

Բայց տարին լրանում է, այդ բամբասուած, վատաբանուած, անընդունակ վարչութիւնը ընդհանուր ժողով է գումարում, ներկայացնում է իւր հաշիւները և հրաժարականը, և յոյս ունի որ այդ օրը ժողովի մէջ կը լսէ իւր դատավճիռը, կը պատասխանէ իւր մեղադրողին, համար կը տայ իւր տարեկան գործունէութեանց և ժողովը այս անգամ կընտրէ իւր հաւանած մարդկանց: Այս տարեայ յուսախաբութիւն, ընկերութեան անդամակիցներից մէկ քառորդը ներկայ չի լինիլ: Միւսները, մի քանի թեթև հարցումներից յետոյ, միաձայնութեամբ կընտրեն մի և նոյն բամբասուած և չընդունակ գործիչներին, շնորհակալութիւն կանեն նորանց, կը համոզեն նորից եռանդով գործել, նայլն, իսկ յաջորդ օրը բամբասանքը նորից կը սկսուի:

Ի՞նչ է լինում այս յոռի վարմունքի արդիւնքը. արժանաւոր գործիչները վհատւում են ամէն օր շարունակ լսելով այդ պառաւական բամբասանքը. անպիտան գործիչները իւրեանց համար չաւ առիթ են համարում դարձեալ իւրեանց հին քէֆը լուլ, և մեր հաստատութիւնները առաջ գնալու փոխարէն, յետ են գնում:

Քննադատութեան և հաշուետւութեան օրը ընդհանուր ժողովի օրն է, Բացատրութիւն պահանջելու տեղը ընդհանուր ժողովի ատեանն է, ոչ թէ խանութների անկիւնը, և ազնիւ քննադատութիւնը այն է որ մատնանիշ կ՛անէ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՏԻՒՐ ԲՈՀԵՄԻԱՅԻՆ
(ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԻՑ)

Դ

—Ես ինձ [illegible] էի դրել եւ գտնւում էի ընդգարձակ դաշտի մէջ, [illegible] կարմիր [illegible] արեւն [illegible], իմ մերկ կուրծքիս վերայ: Երբէք [illegible] տարօրինակ դրութեան մէջ: Ես [illegible] էի զգում:

—Գործը [illegible], [illegible] միանգամայն [illegible]:

—Շատ երկար չտեւեց, պատասխանեց Պետրոսը:

—Դէ, վեր առ փոքրիկ բաժակը:

—Ոչ, լաւ է:

—Անկեղծութեամբ [illegible] է: Ես տեսայ բանալու ձայնից երբ նա [illegible] էր:

—Անոց գնայ, հայր:

—Լաւ, Այժմ պէտք է սպասենք մեր որսորդներին: Դիւկը պէտք է թաղենք գոմում մի փոսի մէջ եւ այնպէս անենք, որ մարդ ոչինչ չիմանայ:

— Անհոգ եղիր, հայր, նա ոչինչ չի իմանալ:

Այդ խօսքերի վերայ, երկու չարագործները դուրս գնացին եւ իրանց յետեւից ամրացրին դուռը:

Երբ այլ եւս չէր լսւում նորա քայլերի ձայնը, ես ճգնեցի իմ սպառած ոյժերս՝ դուրս եկայ [illegible] տանից. հանդիպեցայ, ձեռս սրտիս եւ շտապելով [illegible] միջից՝ [illegible] խեղճ գարի նման առանց կենդանութեան էլ ուր: Ծնկներս դողդողում էին եւ գլուխս պտտում էր: Կարծես, ես կորցրած լինէի այդ եղեռնագործութիւնը: Երբէք չեմ մոռանալ այդ սարսափելի գիշերը, ուերեց իմ բոլոր յոյսերս եւ բաղձանքներս ապագայ՝ խաւար վարագոյրի տակ:

Ծերունին յոգնած էր երեւում, նա մի առ ժամանակ լռեց եւ խփեց իւր ճակատը:

Այնուհետեւ մէկը նորան առաջարկեց մի բաժակ ռոմ, բայց նա մերժեց եւ մի բաժակ ջուր խնդրեց

—25 տարուց իվեր այս նա, միայն պարզ ջուրն է իմ ըմպելին:

—Զարմանալի, պարզութեամբ նկատեց պ. Ժանը:

—Ինչ արած, ասաց ծերունին, ասում են մարդ որքան պակաս է ապրում այնքան շատ է ապրում: Ես էլ [illegible] չի կըզում: Թշուառ Լիզաս ինձնից բացի ոչ ոք չունէր այս աշխարհում:

Ծերունին մի այնպիսի եղանակով արտասանեց այս բառերը, որոնք ցոյց էին տալիս որ բարի ծերունին դեռ սիրում էր այն անբախտ էակին, որի համար զոհել էր իւր ամբողջ կեանքը:

Ես խելագարի պէս վազում էի փողոցներում, շարունակեց ծերունին իւր պատմութիւնը, երբ հասայ մի հրապարակ: Այս տեղ ես նկատեցի մի խումբ ձիաւորներ, որոնք կանգնել էին մի հոյակապ տան առաջ: Ես մօտեցայ նորանց եւ խնդրեցի որ ինձ ցոյց տան գնդապետի տունը:

—Հենց այս տեղ է, ասաց ձիաւորներից մէկը, մեր հրամանատարն էլ այս տեղ է: Ես ներս մտայ հոյակապ շինութեան մէջ եւ ներկայացայ պ. Գիւլերին (այսպէս էր գնդապետի անունը), որ խօսակցում էր ձիաւորների հրամանատարի հետ:

Ես պատմեցի նորան եղելութիւնը եւ խնդրեցի նորան, որ շտապէ ինձ օգնութեան հասնելու:

—Պ. Շէլթաք, դիմեց պ. Գիւլերն հրամանատարին, կամենում էք ինձ ընկերակցել ձեր մարդկանց հետ մինչև Միւլէրի պանդոկը:

—Ամենայն ուրախութեամբ, պատասխանեց հրամանատարը:

Եւ ուղեւորուեցանք դէպի պանդոկը: Հասնելով պանդոկ պ. Գիւլերը խփեց դուռն եւ ինձ ասաց—, դուք դրսում գնչուների մէջ կսպասէք մինչեւ որ ես ձեզ կանչեմ, եւ դուք այնպէս ցոյց կտաք, որ իմ կալանաւորս էք: Ես հնազանդեցայ: Մի քանի րոպէից յետոյ լսուեցաւ պանդոկապետի ձայնը:—Ով է խփում դուռը այս ժամին:

—Բացէք, յանուն օրինաց, պատասխանեց պ. Գիւլերը հրամայողական ձայնով:

այս ինչ կամ այն ինչ գործը, ոչ թէ ընդհանուրը՝ ամբողջ կերպով պատգամներ կ'արձակէ այս ինչ կամ այն ինչ անձնաւորութեան դէմ:

Երեւակայեցէք մի վարչութիւն որ մի որոշ խնդրի մասին կամենում է իւր ընտրողների մեծամասնութեան գաղափարը իմանալ, ինչ պէտք է անէ, որտեղ ծանօթանայ այդ գաղափարի հետ, փողոցներն մէջ, կամ տնից տուն մանգալով, այդ անգործ մարդկանց գործն է: Ո՞չ ապաքէն ընդհանուր ժողովի մէջ պէտք է հասարակութիւնը յայտնէ իւր գաղափարը: Բայց մեր մէջ ընդհանուր ժողով չը կայ, կայ միայն անընդհատ ընդհանուր բամբասանք:

Աւելի լաւ չէր լինի տարուայ ընթացքում մի քիչ զսպէր իւր լեզուն, և ընդհանուր ժողովի օրը ազատ ասպարէզ տալ նորան...

Եւ երբ հասարակութեան այդ անտարբերութեան շնորհիւ, ընտրւում է մի վարչութիւն որ անժողովրդական է, որ անընդունակ է, որ շատ այլ է և այլն, ում մեղքն է այդ. ընտրողներէ թէ ընտրուողներէ:

Երբ կը լինի այն ուրախալի օրը երբ Թէհրանի հայերը կը թողնեն բամբասանքը, և կը սկսեն քննադատութիւնը:

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՕՆԻ ՀԱՆԴԷՍԸ ԹԷՀՐԱՆՈՒՄ

Քանի տարիներից ի վեր Վարդան Մամիկոնեանը գրաւել է մի ազգային նշանակութիւն պարսկահայերիս մէջ, բացի այն եկեղեցական նշանակութիւնից որ ունեցել է նա սկսեալ այն օրից երբ նա ներկայացել է որպէս մեր կրօնի և ազգութեան ամենամեծ ախոյեանը: Թէհրանի հայ հասարակութիւնը ևս վերջին տարիներս սովորութիւն է ունեցել այդ մեր եկեղեցու բարեբարբ յիշատակը հանդէսով կատարել: Այս տարի Վարդանի նշանակութիւնը աւելի ևս բարձրացաւ քանի որ երկու հանդէսներ ունեցանք: Բայց խնդիր է թէ արդեօք մենք կ'անպատուէինք նորա յիշատակը եթէ բաւարարուէինք միայն մէկ հանդէսով Թէհրանու նման մի քաղաքում, ուր բնակիչների այն մասն որի համար այդ տօնը նշանակութիւն ունի և որը հանդիսին կը մասնակցէ, աւելի չէ 100 հոգուց: Ես այդպէս չեմ մտածում: Ես կարծում եմ որ Վարդանին աւելի պատուած կը լինէինք, եթէ տեղային կուսակցութիւնները գոնեա նորա յիշատակը միատեղ կատարէին:

Ես մտածում եմ որ Հայկազեան ուսումնարանի աշակերտների տուած հանդէսն աւելորդ էր, թէ և ամէն տարի նոքա են կատարել այդ հանդէսը, բայց ուսուցիչները կամ հոգաբարձուները գիտենալով, որ Րաֆֆի ընկերութիւնը մեծ պատրաստութիւններ էր տեսնում մի աւելի շքեղ հանդէս տալու, պէտք է յետ կանգնէին մի ուրիշ պատրաստութիւնից, և եթէ այս մասին ոչինչ տեղեկութիւն չունէին (որը անհաւանական է), իւրեանց աշակերտներին պատրաստելուց յետոյ էլ նոքա պէտք է այս ընկերութեանը յայտնէին որ պատրաստ երգեցիկ խումբ ունին, և ես կասկած չունիմ որ Րաֆֆի ընկերութիւնը այս վերջինին իւր ծրագրում տեղ կը տար, և այսպիսով իւր տուած հանդէսն աւելի շնորհքին կը դարձնէր:

Ուսումնարանում տուած հանդէսը պարզ էր, երգերը կարճ, ոտանաւոր պատշաճ և ներդաշնակ: Արտասանուած բանաստեղծութիւնները մի քանի բացառութեամբ շատ լաւ էին: Ընդհանրապէս խօսելով գովասանութեան արժանի էր առաւօտեան հանդէսը: Րաֆֆի ընկերութեան հանդէսը սորա հակապատկերն: Պ. Բժշկեանի ճառը լաւ էր որպէս մի մանրամասն պատմութիւն, բայց աւելի յարմար էր ուշադրութեամբ կարդալու համար քան թէ լսելու մի հանդիսի մէջ: Զգայմունքների և տեսարանների նկարագրութիւնը պարզ պատմութեան կապը շարունակ ընդհատում էր, և այն փոքր կապը որ մնում էր, այն էլ ոչնչացնում էր երգեցիկ խումբը որ երբեմն միջամտում էր երևի երկար և փոքր ինչ ձանձրացուցիչ ճառ կարդացողին շունչ տալու համար: Պ. Գրիգորեանը շատ շռայլ էր և անտեղի իւր ուղղած ածականներով դէպի Ս. Վարդանը. Մամասան այս նպարօնին են ներշնչել, էր բայց փոքր ինչ անհաւատարմաբար, երևի լաւ բարեկամ չեն իրար հետ: Պ. Մարգարեանն աւելի համեստ գտնուեցաւ, նա ասաց, ինքնուրոյն բան չունէր խօսելու Վարդանին արժանի և իսկոյն սկսեց

Դուռը բացուեց եւ պ. Գիլբերն, հրամանատարն եւ հինգ զինուորներ ներս մտան:

—Ինչու չ'էք քնել այս ժամին. հարցրեց պ. Գիլբերն, արդէն առաւօտեան ժամը երկուս ու կէսն է:

—Իմ անդրանիկ որդին դեռ չէ վերադարձել եւ մենք նորան ենք սպասում, պատասխանեց պանդոկապետը առանց շփոթուելու:

—Որտեղ է գնացել ձեր որդին:

—Նա գնացել է հարեւանի մօտակայ քաղաքում, պատասխանեց Պ'տրոսը:

—Լաւ: Արդեօք երէկ ձեզ մօտ մի ճանապարհորդ չէ իջեւանել:

—Այո, ուղիղ ժամը հինգին:

—Ցանկանում նա այստեղ գիշերել:

—Ոչ, նա ընթրեց եւ գնաց.

—Ճանաչում էիք այդ պարոնին:

—Ոչ:

—Այդ մարդը դատապարտուած է մի եղեռնագործութեամբ.

—Դա անկարելի է: Նա այնքան բարի էր երեւում:

—Բայց ձեզ ասում եմ, որ ճիշտ է, եւ մենք նորան արդէն կալանաւորել ենք:

—Տէր Աստուած իմ:

—Իսկ եթէ այդ ճանապարհորդն ձեզ ներկայացնէր, դուք կարող էր ճանաչել:

—Ի հարկէ, ես նորա հետ միասին ընթրեցի:

—Պարոն Տէլբար, պարծաւ գիւղապետը դէպի հրամանատարն, նորան բերէք կալանաւորին:

Պ. Տէլբարն ինձ ներկայացրեց գիւղապետին: Պանդոկապետը եւ որդին ինձ տեսնելուն պէս զինուորութեան եւ դողդղալով արտասանեցին այն... նա ինքն է...

—Ինչ էք խօսում պարոն, ինչ էք կամենում ինձանից:

—Ձեր մեղքի խոստովանութիւնը, գոռաց նա:

—Ինչ մեղք.... սխալւում էք դուք.... պարոն:

—Նա այժմ ցոյց կը տամ, որ ամենեւին չեմ սխալւում եւ դառնալով դէպի պ. Գիլբերն, խնդրեցի ինձ հետեւել դէպի այն սենեակը, որտեղ կատարուել էր սպանութիւնը:

Բայց որքան մեծ եղաւ իմ զարմանքս, երբ հասնելով յիշեալ սենեակը, ես ամեն բան գտայ կատարեալ կանոնաւորութեան մէջ: Կարծես ոչինչ պատահած չը լինէր, անկողինը մաքուր, բարձերի վերայ ոչ մի արեան բիծ, վերջապէս ոչ մի նշան չէր գտնւում, որ հաստատէր եղելութիւնը: Մի ժամանակ ես մնացի ապշած եւ սկսեցի կասկածել, որ չը լինի թէ երազած լինեմ եւ ինչ որ ուզում էի յայտնել պ. Գիլբերին, որ իմ պատմածս երազ է եղել՝ երբ պ. Միլլերն մի վայրկեանի ձեւ արձակեց, վաղեց եւ մտաւ գոմը: Բոլորս էլ [illegible] նորան: Բակից անցնելիս, ես նկատեցի,—որ վերեւի սենեակի պատուհաններից մէկը բացուեց եւ մի ընկոյզ կիսամերկ մարմին երեւ'ցաւ պատուհանից: Դա Լիզան էր, որ ուզում էր իմանալ թէ ինչ է անցկենում բակում. պանդոկապետը մանկական հայեր, վեր առաւ մի թի եւ սկսեց փորել գետինը խոզագոմի մէջ: Պ. Գիլբերն հրամայեց նորա թին վերառնել ձեռքից եւ հանգստացնել: Երկար ժամանակ նա չէր ուզում թողնել թիակը, երբ պ. Տէլբարը մօտեցաւ նորան եւ ցոյց տալով իւր սուրը, [illegible] սպառնաց, թէ կարճ կը կտրատենք:

—Ոչ, դեռ մի սպանէք ինձ, ասաց պ. Միլլերը խեղդուած ձայնով, թող մնայ մի քանի ժամ էլ ապրեմ: Ես յանցաւոր եմ, ես նորանից եմ մտածում, այժմ ես խոստովանում եմ: Ես սպանեցի այս գիշեր մէկին, բայց յառաջ քան մեռնելս, ուզում եմ երկրին տեսնել նորան, որին ես սպանեցի: Այժմ միակ շնորհն է որ ձեզնից խնդրում եմ: Պանդոկապետը այս բառերը արտասանելիս մեռելային գոյն էր ստացել: Պ. Գիլբերն հրամայեց, որ նորան հանգիստ թողնեն, նա ինքն սկսեց փորել գետինն եւ մենք էլ նորան շրջապատեցինք:

Պետրոսը, որ ներկայ էր, մեռելային գոյն էր ստացել, նստած էր գետնի վերայ, եւ խելագարի պէս յառած էր աչքերը դէպի Աշուառ հայրը:

Պանդոկապետը գործում էր զարմանալի քաջու-

կարդալ Հայր Ալիշանի Բլբուլն Աւարայրի երկար բանաստեղծութիւնը, որի արտասանութիւնը շատերի վերայ քուն բերել էր և մի քանիսին էլ փախցրել։ Առհասարակ այդ տեսակ հանդէսների մէջ պէտք է կարդալ կարճ և դիւրահասկանալի բանաստեղծութիւններ և մի երկար բանաստեղծութիւնը հետաքրքրելի դարձնելու համար, հարկաւոր է դերասանական ընդունակութիւն։ Պ. Մփրգարեանի ձայնը թոյլ էր և բառերի վերջին վանկերը գրեթէ անլսելի էին մնում։

Իսկ ձևերի և շարժումների մասին երեքըն էլ շատ թոյլ էին։ Մի՞թէ հարկաւոր է ամէն անգամ երբ որ մարդ խօսում է գլխի վերայ, ձեռքը դպցնել գագաթին, և երբ սրտի վերայ, ձեռքը դնել կրծքի վերայ։

Հանդիսականներից շատերը համամիտ պիտի լինին ինձ հետ որ երգեցողութիւնն երբէք բաւարարացուցիչ չէր։ Այս բոլորը ցոյց է տալիս որ ընկերութիւնը բաւական ժամանակ չէ նուիրած տօնի գրական մասը պատրաստելու։ Մի ուրիշ պակասութիւն էլ կար երկու հանդէսներում էլ որ չէր կարող փախչել հանդիսատեսի նկատողութիւնից, այս է որ ոչ ոք Վարդանի ժամանակի պատմութիւնից և նորա տուած պատերազմից դասեր չառաւ և չը ճառեց այդ դասերի վերայ։ Բայց դա շատ հասկանալի է։ Մի մեծ դաս՝ որ այդ պատերազմը մեզ սովորեցնում է, միութեան զօրութիւնն է։ Թէհրանի հայերից ո՞ր մէկը կը ցանկանայ անշահախնդիր գտնուել հայութեան ազգական ոգուն, այն է անմիաբանութեան. Ո՞ր մէկը կըցանկանայ զրկուել այն բանականութիւնից, որ որպէս մի կուսակցական ոգու գերի՝ նա վայելում է։ Այո՛, ոգու վատ հետևանքը մեր պատմութիւնը անթիւ անգամ մեզ ծանուցած է արած, մեր նոր գրականութիւնը բողոքել է և բողոքում է այդ ոգու դէմ առանց որ և է հետևանքի և իմ գաղափարն է որ երբէք մի այդպիսի վատ բանից լաւ բան դուրս ի գալ։ Եթէ շատ ենք սիրում Վարդանին, ո՞չ ապաքէն պարտական ենք մի քիչ ունենալ այն անձնազոհութիւնից, որի մարմնացումն է նա։

Հանդիսատես.

ՆԱՄԱԿ ԴԱՎՐԻԺԻՑ

20 փետ. 1894

Փետ. 11-ին Թեմիս Առաջնորդը նշանակել էր, Բերդաթաղի ս. Մինաս եկեղեցու համար, երեսփոխի ընտրութիւն, այդ պատճառով հաւաքուել էին առաջնորդարան, Բերդաթաղի վ. Մ. և ծխականները. երկար վիճաբանութիւններից յետոյ, ս. Առաջնորդը հասարակութեան խնդրանաց համաձայն, յետաձգեց ընտրութիւնը, մինչև վարժի սկիզբները, նոյն օրը լինելու է և Արամեան դպրոցի համար, նոր հոգաբարձուների ընտրութիւն։ 13 փետ. Լիլաւայի ս. Սարգիս եկեղեցու տօնն էր, որի պատճառով, եկեղեցին լցուած էր աղօթողներով, պատարագին ներկայ էր Թեմիս Առաջնորդը, այդ օրը կարդացուեցաւ, Լիլաւայի եկեղեցում Հայրիկի Անդրանիկ Կոնդակը, որի մի քանի կէտերը բացատրելու համար, ս. Առաջնորդը բաւականին երկար խօսեց, ընդհանրապէս նորա քարոզները շատ լաւ տպաւորութիւն են թողնում, հասարակութեան վերայ։

Նոյն օրը Սրբազանը միքանի այցելութիւններ արեց Լիլաւայում։

Այս օրերս խօսակցութեան առարկայ է դառել, Դաւրիժում, դեռ չը կազմըւած Խոհարարական ընկերութիւնը։ Որոնց նպատակն է կազմել հմուտ խոհարարներից, մի վարչութիւն, բոլոր հայ խոհարարները պարտական են քննութիւն տալ և ստանալ վկայական, վկայականները պէտք է լինին երեք կարգի առաջին, երկրորդ և երրորդ։ I. կ. խոհարարը պէտք է ստանայ 6 թուման եթէ առանց օգնականի է, եթէ ունի օգնական 5. թ։ II. կ. պիտի ստանայ 4 թ։ III. կ. 3 թ։ Երկրորդ և երրորդ կարգի խոհարարներին իրաւունք է տրւում երկու տարին մի անգամ քննութիւն տալու, բարձր վկայական ստանալու համար։

Ընկերութիւնը ունենալու է խնայողական սնտուկ, իւր փոխառքանը ձեռնելու է իւր յատուկ բժիշկը, որը պիտի հսկէ խոհարարի թէ առողջութեան և թէ խոհանոցի մաքրութեան վերայ։

Ցաւելով պէտք է ասեմ առանց դատակարգի անուն տալու, շատերը կան որ աշխատում են առաջն առնելու այս համակրելի գործի։

Օր օրի վերայ նոր նոր ընկերութիւններ են որ կազմւում են Դաւրիժում։ Խնայողական ընկերութիւն, Բարեսիրաց

Թեամբ: Նա զգածմունք էր ամբողջ մարմնով եւ ամեն մի թիակի հարուածի հետ մի խոր հոգւոց էր հանում: Վերջապէս հողի տակից երեւաց մի արիւնաներկ մարմին: Պանդուխտը մի վայրենի ճիչ արձակեց եւ ընկաւ սպանուած դիակի վրայ: Սպանուածի գլուխը [illegible] բաժանուած էր մարմնից:

„Ախ, սիրելի որդիս… անբաղդ զաւակս… սիրելի Պօղս… Ախ… Աստուած ինձ պատժեց իմ չար քաղքրդութեան համար… Ո՛հ, այս ինչ գործեցի… իմ ձեռքով սպանեցի իմ որդուն…. Ախ, ինչու չը մնացի միշտ աղնիւ! Որքան երջանիկ էի… ինչու այս երջանկութիւնս փոխանակեցի ագահութեամբ: Անիծեալ բոյլ… երբ առաջին անգամ անցաւ գլխովս այդ սարսափելի միտքն: Որքան երջանիկ կարող էի ապրել… Այսպէս մրմնջում էր պանդուխտն եւ երեսը քսում հողին:

Յանկարծ երեւաց Լիզան, գլխաբաց, բոկոտն եւ կիսով հագնուած եւ ընկնելով սպանուած դիակի վրայ ասաց; „Ձէ.., դա անկարելի է.., իմ սիրելի նշանածս մեռած չէ, վիրաւոր Պօղ.., վիրաւոր..., եկ գրկինքս» արտասանելով այս բառերը նա յուշաթափուեց: Ես նորան վեր առայ եւ տարայ մօտակայ սենեակը: Մի ժամից յետոյ նա յուշքի եկաւ, բայց տարաբաղդը այլ եւս իւր խելքի տէրը չէր: Նա խելագարուել էր:

Այսպէս լսեց Հայր [illegible] եւ սկսեց հեկեկալ եւ մի քանի րոպէից յետոյ սրբեց իւր աչքերն եւ ասաց: „Պարոնայք, ահա թէ ինչպէս է պատահել այս դժբաղդութիւնը: Պօղը գնացել էր հարսանեաց այնտեղ մի քանի ընկերների հետ լաւ խմելուց յետոյ հարբել էր: Պօղը մի ամօթխած տղայ էր եւ չէր ուզում այդ դրութեան մէջ ներկայանալ իւր ծնողներին եւ նշանածին, ընկերները նորան ընկերակցում են մինչեւ պարտէզի մօտի փոքրիկ դուռը եւ Պօղի պատուհանից ներս մտնելուց յետոյ նոքա հեռանում են:

Պօղն հեզ էր իմ բերած սենեակում ընկաւ, կարծելով, որ դատարկ է եւ ես երբ յիմարաբար վախենալով մտնում եմ մահճակալի տակ, նա մտնում է իմ անկողնումն եւ ննջում եւ հանգիստ քնում, մի ժամից յետոյ գալիս է հայրը ինձ սպանելու եւ իմ բանկին տիրապետելու դիտաւորութեամբ, բայց փոխանակ ինձ սպանելու, սպանում է իւր որդուն եւ որովհետեւ այս բոլորը կատարւում էր մթութեան մէջ, նա ոչինչ չէր կարողացել նկատել:

Այդ դէպքից երկու օր յետոյ պանդուխտը եւ որդին կախուեցան իւրեանց չարագործութեան համար եւ իմ փողերս ինձ յետ տրուեցան:

Տիկին Մելմոն, որ մի աղնիւ եւ բարեսիրտ կին էր այս դէպքից մի քանի օր յետոյ մեռաւ վշտից:

Մնաց միայն խելագար Լիզան, որին ես վեր առայ իմ հովանաւորութեան ներքոյ եւ ուխտեցի նորա հետ լինել մինչեւ մահ, որովհետեւ ես էի եղել նորա դժբաղդութեան պատճառը: Թէեւ ես [illegible], պանդոկ հասնելուս պէս յայտնեցի իմ ով լինելս, այս դժբաղդութիւնը չէր կարող պատահել: Մտածեցի նորան հեռացնել այն վայրերից, որտեղ պատահել էր ոճրագործութիւնը. կարելի է նորան բժշկեմ, բայց դա նորան ամենեւին չօգնեց: Դժբաղդ սիրահարի սէրը նորան շատ թանկ նստեց, նա միշտ խելագար մնաց եւ խելագար մեռաւ: Մեռնելիս նա միշտ Պօղ էր կանչում եւ երբ ես նորան հասկացրի, որ ես Պօղի գերեզմանի վերայ ծաղիկներ կը տնկեմ նա ժպտեց եւ մատովն երկինքը ցոյց տալով մեռաւ: Ես նորան թաղեցի մի նոճենու տակ եւ այժմ ծաղիկներ ցանելով նորա գերեզմանի վերայ, գնում եմ մի եղբայրը կրկնելու եւ Պօղի գլխի մօտ վերայ:

Տիկար Բոհեմնացին վերջացրեց իւր տխուր պատմութիւնը եւ տնկեց իւր անցանկալի գլխը: Շատ տարիներ են անցել եւ այդ օրից երբ մեռել, բայց ոչ ոք լուր չունի նորա մասին: Հաւանական է, որ նա արդէն միացել է իւր Լիզայի հետ յաւիտենականութեան մէջ:

Ներսէս Շահբազխանեանց

ընկերութիւն, ընթերցասիրաց ընկերութիւն և այլ և այլն։ Առաջին ընկեր. անդամները յայտարարութիւնով ամսոյս 25-ին կանչուած են Արամեան դպրոցի դահլիճը, որտեղ պիտի կարդացվէր ընկերութեան ծրագիրը և նպատակը, չնայելով որ երբ պ. Նազար Գորոյեանը հաւաքում էր անդամներ, թերթի գլխին ունէր գրած ընկերութեան նպատակը, բայց շատերին, անհասկանալի լինելու պատճառով, պ. Ն. Գ. խոստացել էր մի քանիսին մանրամասն խօսել ընկերութեան նպատակի մասին։ Նոյն օրը կ'ընելու է վարչութեան ընտրութիւնը այս ընկերութեան նախաձեռնողն է պ. Ն. Գորոյեանցը։ Երկրորդ ընկեր. նպատակն է օգնել չքաւոր աշակերտներին, ինչպէս լսում է ընկերութեան անդամները սկսել են շեղուել իրանց ծրագրից։ Երրորդ, ընկերութեան նպատակն է գրադարան ընթերցարաններ բացել Ատրպատականում։ Խորհուրդ եմ տալիս ընկերութեան անդամներին որ փոխանակ այդպիսի լայն ծրագրի, աշխատեն Դավրէժում բացել մի մանկական գրադարան որի կարիքը շատ մեծ է Դավրէժում։ Ի միջի այլոց պարոնները թող աչքի առաջ ունենան իրենց հասակը և շրջանը։ Ընթերցասիրաց ընկերութեան հիմնադիր անդամներից ամենամեծը եթէ չեմ սխալւում հազիւ լինի 16 տարեկան։

(Համո)

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թեհրան 4 մարտի 1894

Ազգ. Ուսումնասիրաց ընկերութեան գործադիր ժողովը իւր 2 մարտի նիստի մէջ, վճռեց գումարել տարեկան ընդհանուր ժողովը ամսիս 13-ին կիրակի օր, կէս օրից 3 ժամ անցած, ներկայացնելու համար 1893 թուի տարեկան հաշիւները և գործադիր ժողովի պակասած անդամակիցների ընտրութիւնը կատարելու համար։ Ժողովը յոյս ունի որ պ.պ. անդամակիցները չեն թերանալ ներկայ գտնուել որոշեալ օրը։ Նոյնպէս խնդրում է այն անդամակիցներից որոնք դեռ չեն վճարած իւրեանց անցեալ տարուայ տուրքը, բարեհաճեն վերջացնել իւրեանց հաշիւը։

Ատենադպիր Ուսումն. ընկ. Յ. Մանճիկեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Դիմում են մեզ զանազան կողմերից „Շաւիղի" մէջ հրատարակուած այլ և այլ լուրերի կամ յօդուածների մասին բացատրութիւն պահանջելու, պատասխանում ենք որ խմբագրութիւնը պատասխանատու չէ երբէք ոչ լուրերին և ոչ յօդուածներին, այլ ուղղակի կարող են դիմել արտօնատէր-հրատարակչին։

Սրբոյն Վարդանանց տօնի օրը Թեհրանի բոլոր հայ խանութպանները և վաճառականները բացել էին իւրեանց խանութները, և մի այդպիսի նշանաւոր ազգային և կրօնական տօնի համար չէին զիջել մի քանի ժամ իւրեանց սովորական առևտրից զրկել. միակ գովելի բացառութիւն կազմողն էր եղբարց Թումանեանց տունը։

—

Ամսոյս 20-ին Դավրէժի Բերդաթաղի գրադարան-ընթ. Նորընտիր վարչութիւնը իւր անդամներին ժողովի էր կանչել, ներկայացնելու համար 93-ի վարչութեան գործունէութեան տեղեկագիրը, որոնց վերայ պրոտեստ էր գրուած, առաջին ժողովի ժամանակ։ Այս տեղեկագրի քննութիւնը յանձնուած էր վարչութիւնից երեք [illegible] Տեղեկագիրը կարդացուեցաւ ըստ նախագահութեամբ Թեմիս Առաջնորդի. ինչպէս երևում էր, տեղեկագրից մի օրինակ էլ վարչութիւնը ներկայացրել էր Առաջնորդին ի հաստատութիւն։ Այս հետաքրքիր լուրը չուզենալով աւելի մանրամասն աշխարհ հանելու, ցաւօք սրտի պէտք է ասեմ որ գրադարանի նախկին տեսուչը չընտրուելով այս տարի դիմել էր ամեն միջոցների որ էլի վերընտրուի. բայց պարոնը չհասաւ իւր նպատակին։ Թեմիս Առաջնորդի արած առաջարկութիւնը „Նոր-Դարի" խմբագրութեան շնորհաւորական հեռագիր ուղարկելու մասին ժողովի կողմից չընդունուեցաւ։

—

Անցեալ կիւրակէ սրբազան Առաջնորդի կարգադրութեամբ Ն.-Ջուղայի բոլոր թաղերի եկեղեցիներում կարդացուեցաւ Ամենայն Հայոց Վեհափառ Կաթողիկոսի օրհնութեան Անդրանիկ Կոնդակը։ Վանքի եկեղեցում մեծ հանդէսով կարդաց այդ Կոնդակը նորին սրբազնութիւն թեմական Առաջնորդը։ Կոնդակը ժողովուրդի վերայ մեծ տպաւորութիւն գործեց։

—

Նոր Ջուղայից մեզ գրում են, որ Արդէն շատոնց յայտնի է որ շնորհիւ մեր սրբազան Առաջնորդին տեղոյս գրեթէ անուամբ և եթ միայն գոյութիւն ունեցող տպարանն մեծ վերանորոգութիւն ստացաւ և բաւականին նոր տառեր ևս բերուեցան արտասահմանից։ Տպարանը և Ժամուլը կարգի դրուեցան պ. Ա. Բեկնազարեանցի աշխատութեամբ և զանազան կարևոր դասագրեանք ևայլն տպուեցան։ Այժմ մեծ ուրախութեամբ գրում եմ որ մեր սրբազանի կարգադրութեամբ և ինչպէս լսում ենք իւր անձնական հաշւով, „Ահագ շարաթ" պիտանի և շատ հետաքրքիր գիրքը տպւում է, ինչպէս բառեր ածանցոյցին։ Գիրքը միայն մի անգամ է լոյս տեսած, այն էլ [illegible] Մխիթարեան միաբանութեան ձեռքով։ Ուրեմն կարող ենք վստահութեամբ ասել որ սոյն օգտակար ձեռնարկը ամենայն յաջողութիւն կը գտնէ թէ այս թեմի վիճակներում և թէ արտասահմանում քանի որ անպատրութեան օգուտը կատակացած է [illegible] փափաքողներին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Ինչպէս հաղորդում են Լոնդոնից Սըր Ֆրենկ Լասելզը Բրիտանիայի նոր դեսպանը պ. Պետերբուրգ, մի ունկնդրութիւն է ունեցել Սուլթանից, որը պատասխանելով նորին վսեմութեանը խոստացել է իւր բոլոր ճիգը թափել ամրապնդելու համար այն երկու պետութիւնների ճանաչման բարեկամական կապերը։

—Փարիզից հաղորդում են, որ Ֆրանսիական մամուլը մեծին նշանակութիւն է յայտնում Մարկիզ Դիւֆերինի արած երկու ճառերի պահպանողականութեան մասին, որում նորին վսեմութիւնը ցանկանում Ֆրանսիայի և Անգլիայի մէջ եղած հին բարեկամութեան և փոխադարձ յարգանքի վերայ, և նշանակութիւն չը տալով այն չնչին անհամաձայնութիւններին որ կան երկու երկրների մէջ Ասիայ, Սիամի և Աֆրիկայի խնդիրներում։ Նորին վսեմութիւնը գովեց Ցարի խաղաղութեան սէրը, բոլորովին բռնելով Նորին Վեհափառութեան վեհանձնութիւնը [illegible] ժամանակ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Լոնդոն. փետր. 25/9 մարտ. Սըր Ֆրանկ Լասելս արդի անգլիական դեսպանը Թեհրանում, նշանակուած է Պետերբուրգի դեսպան։ Սըր Մորտիմեր Դիւրանդ նշանակուած է Թեհրանի դեսպան սըր Ֆրանկ Լասելսի փոխարէն։

Լոնդոն։ փետր. 23/7 Մարտ։ Հարկուրտ ընտրուած է համայնքների ժողովի ատենապետ, բայց դեռ պաշտօն չէ ստանձնում։ Լաբուշէրի և նորա կուսակիցների հակառակութիւնը Ռոզբերի դէմ Գլադստոնի դուրս խօսելով Եգիպտոսի, Ուգանդայի կողմից, խոստացաւ ոչ մի կուսակցական ընդհանութիւն չանել կառավարութեան դէմ, բայց ասաց որ իւր բոլոր ճիգը պէտք է թափէ Իռլանդայի ինքնավարութեան բիլլին հաւանեցնելու մէջ։ Հարկ չը կայ անցկացնել ներկայ կառավարութեան ատենադպիրներին պաշտօնանկ անելու եթէ նորա մի կողմ դնեն Իռլանդայի խնդիրը, և սկսեն մտածել Անգլիայի Շոտլանդական շահերի և հասարակաց ուժեղացնելու վերայ։ Գլադստոնը հիւանդ է, ցիրմով, որ յառաջանալ չկարելի միատեղութիւն, և անկողնի մէջ է։ Ամեն դիւանները շնորհաւորում են Ռոզբերիին իւր նոր նախարարապետական պաշտօնը։

Թեհրան 5/17 մարտի 1894

Դրամական արժէքներ (Բորսա)

—

			ղրան	շահի
Պարսկական	20 ղ. էշրէֆին	արժէ	37	—
»	10 »	» »	19	5
»	5 »	» »	9	10
Ռուսական	Ոսկին (տախն)	»	42	—
»	Մանէթը (թուղ.)	»	5	10
Անգլիական	Լիրան	»	52	—
Ֆրանսիական	Ֆրանկը	»	2	2
Տաճկական	Մէջիդիէն	»	48	10

Արտօնատէր-Հրատարակիչ՝ Անդրէաս Բեկնազարեանց։